

College voor Toetsen en Examens

HANDVAARDIGHEID VWO

VAKINFORMATIE STAATSEXAMEN 2022

Versie: 1 april 2021

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

Inhoud

1 Algemene opmerkingen	4
2 Examenprogramma	4
3 Centraal examen	4
4 College-examen	5
4.1 Praktisch examen	5
5 Berekening eindcijfer	5
Bijlage 1 Beschrijving examenstof	6
Bijlage 2 Het praktisch examen	7
Bijlage 3 Inleveren van twee beeldende werkstukken	9
Bijlage 4 Stappenplan	10
Bijlage 5 Werkverslag bij een beeldend werkstuk havo/vwo	11
Bijlage 6 Materiaallijst handvaardigheid	14

1 Algemene opmerkingen

- Een staatsexamen bestaat voor de meeste vakken uit een centraal examen (identiek aan dat van de reguliere scholen) en een college-examen.
- Het staatsexamen handvaardigheid vwo heeft twee onderdelen: een centraal examen (paragraaf 3) en een praktisch examen (paragraaf 4).
- Het thema voor 2022 is **Voorbeeldig**.
Uitgebreide informatie over handvaardigheid vwo, zie examenblad.nl; *Syllabus vwo 2022 beeldende vakken vwo* en *Examenprogramma handvaardigheid, vwo (Vakspecifieke informatie bij de Septembermededeling over handvaardigheid vwo 2022 volgt in september 2021)*.
- Voor het examenjaar **2023** en verder geldt het thema **Kunst en Leven**.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode.
- Oefenmateriaal staat op de site van DUO onder 'Oefenen voor het staatsexamen vo' en o.a. op examenblad.nl.
- In het document 'Toegestane hulpmiddelen' (op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf naar het examen moet meenemen.
- De benodigheden voor het praktisch examen staan in [Bijlage 6](#).

2 Examenprogramma

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen staat in [Bijlage 1](#).

In onderstaande tabel geven de kruisjes (x) aan in welk examen de (sub)domeinen getoetst kunnen worden.

handvaardigheid vwo		centraal examen	praktisch examen
domeinen	subdomeinen		
vaktheorie	beschrijven, onderzoeken en interpreteren	x	
	beschouwen	x	x
praktijk			x

3 Centraal examen

Het centraal examen is een schriftelijk examen. De examenstof betreft de vaktheorie (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)).

opdracht	schriftelijk beantwoorden van vragen
tijdsduur	150 minuten
cijfer	A

4 College-examen

4.1 Praktisch examen

Het praktisch examen heeft betrekking op de aangegeven examenstof in het [examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#). Het thema is gelijk aan dat van het centraal examen.

	voorbereiding praktisch examen	praktisch examen	
opdracht	het maken van twee beeldende werkstukken (Bijlage 3) en meenemen naar de examenlocatie van het praktisch examen.	uitwerken van de opdracht (Bijlage 2)	reflectiegesprek
tijdsduur		360 minuten	ca. 15 minuten
cijfer		B	

5 Berekening eindcijfer

examenonderdeel	weging	cijfer per onderdeel (afgerond op één decimaal)	eindcijfer (afgerond op een geheel getal)
centraal examen	1	A	(A+B) gedeeld door 2
mondeling examen	1	B	

Bijlage 1 Beschrijving examenstof

Vaktheorie

Beschrijven, onderzoeken en interpreteren

Je kunt mede op basis van bronnenmateriaal - het beeldend werk van kunstenaars en vormgevers beschrijven, onderzoeken en interpreteren. Hierbij moet rekening worden gehouden met tijd, plaats, functie en kunstopvattingen maar ook met normen en waarden en de historische ontwikkeling vanaf de klassieke oudheid tot heden. Kortom, kunsthistorische kennis is nodig om het examen goed te kunnen maken; kennis over kunstwerken en inzicht in kunstwerken. Cultuurhistorische kennis is en blijft belangrijk ter ondersteuning van de kunstbeschouwing. Dit houdt bekendheid in met verschillende visies op beeldende kunst. Deze visieverschillen komen aan het licht bij vergelijkingen van kunst en cultuur uit verschillende tijdperken.

Beschouwen

Je kunt twee- en driedimensionale beelden en vormen beschouwen en deze beschouwing verwoorden en/of verbeelden. Het betreft beeldende kunst, architectuur en vormgeving. De beschouwing kan betrekking hebben op diverse facetten van een kunstwerk: het proces, het product (vormgeving, en indien van toepassing, voorstelling en inhoudelijke aspecten) en de context.

Praktijk

Hieronder worden de vaardigheden genoemd die je zelfstandig kunt inzetten bij het maken van beeldend werk naar aanleiding van een probleemstelling (zie keuzeopdrachten). Het zijn fasen uit het beeldend proces. Daarin zijn de volgende *mogelijke* activiteiten te onderscheiden:

- verzamelen van gegevens over de probleemstelling en oplossingen van beeldende kunstenaars en vormgevers;
- ontwikkelen van ideeën voor beeldende oplossingen, deze beschrijven en criteria, uitgangspunten, doelstellingen vastleggen in een procesverslag;
- maken van een werkplan;
- doen van beeldend onderzoek naar mogelijke oplossingen door middel van experimenten, schetsen, studies, proefjes in diepte en in de breedte;
- evalueren van het eigen onderzoek en vervolgens keuzes maken en toelichten;
- uitwerken van de gekozen beeldende oplossing en het resultaat evalueren;
- verslag doen van het werkproces (in het werkverslag);
- het werk, schetsen en eventuele proefjes presenteren aan de examinatoren.

In de syllabus die voor dit examen is samengesteld, staat meer uitgebreide informatie over de examenstof. Kies hiervoor: examenblad.nl, 2022, vwo, beeldende vakken.

Bijlage 2 Het praktisch examen

Voorafgaand aan het examen maak je twee beeldende werkstukken over het thema die meegenomen worden naar het examen (zie [Bijlage 3](#)).

Keuzeopdrachten

Op de examendag krijg je minimaal zes opdrachten, waarvan je één moet kiezen.

Je kunt kiezen uit:

1. opdrachten met verbale gegevens:
 - a. een gedicht,
 - b. een 'songtekst',
 - c. een verhaal,
 - d. een 'maffe' titel,
 - e. een citaat.
2. toegepaste (functionele) beelden maken; bijvoorbeeld opdrachten waarbij relaties kunnen worden gelegd met werkvormen uit andere disciplines en media (ontwerpen voor toneeldecors, stadsvernieuwing, interieurs of het gebruik van geluid, licht, beweging, e.d.)
3. een opdracht waarin een foto het uitgangspunt vormt voor het maken van een beeldend werkstuk.

Combinaties van de hierboven genoemde werkvormen zijn mogelijk.

Voordat je begint met het uitwerken van je eindwerkstuk, vul je deel 1 van het werkverslag in (zie [Bijlage 5](#)). Na afloop van het praktisch examen vul je deel 2 van het werkverslag in.

Daarna vindt er een gesprek plaats met de examinatoren over de opdracht van het praktisch examen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan het door jou ingevulde werkverslag. Het doel van het gesprek is om na te gaan welke bewuste keuzes je hebt gemaakt t.a.v. de inhoud en de vormgeving. Eventueel vinden ook tijdens de uitvoering van de opdracht enkele gesprekje plaats.

De examinatoren zullen vragen stellen over o.a.:

- de keuze van de opdracht;
- de verbeelding van de eigen visie;
- de gemaakte schetsen;
- de toepassing van beeldende aspecten (aspecten van beeldende vormgeving);
- het materiaalgebruik;
- het proces bij het maken van het werkstuk.

De examinatoren vormen zich op basis van het werkstuk en het gesprek een oordeel over het werk dat door jou is gemaakt en drukken dit oordeel uit in een cijfer van 1 t/m 10, op één decimaal. In beperkte mate wordt daarbij tevens rekening gehouden met de ingeleverde werkstukken.

Bij de beoordeling wordt onder andere gelet op:

- A. rijkdom aan ideeën (dit kan blijken uit de schetsen);
- B. toepassing van diverse beeldende aspecten (aspecten van beeldende vormgeving);
- C. passend gebruik van materiaal, techniek en afwerking;
- D. originaliteit en de verbeelding van een eigen visie op de opdracht;
- E. de per opdracht vermelde aandachtspunten (voor zover deze zijn vermeld);
- F. jouw toelichting op het werkproces en het eindwerkstuk.

- Het cijfer voor het praktisch examen wordt op de examendag niet bekend gemaakt.
- Het eindwerkstuk wordt door het CvTE niet bewaard: je mag het eindwerkstuk meenemen.

Bijlage 3 Inleveren van twee beeldende werkstukken

Bij de aanvang van het praktisch examen moet je twee werkstukken inleveren inclusief de bijbehorende schetsen, beeldmateriaal, aantekeningen en materiaalstudies. Belangrijk is dat de twee werkstukken jouw ideeën over het aangegeven thema verbeelden.

Zorg dat je het zo inlevert dat duidelijk is wat bij elkaar hoort. Bij elk werkstuk dient een apart werkverslag (zie [Bijlage 5](#)) te worden ingeleverd.

Na het praktisch examen moet je deze twee werkstukken weer meenemen.

Je dient twee van de volgende vier werkvormen, of een combinatie hiervan, te hebben uitgevoerd:

1. werken naar technisch constructieve beelden: bijv. een 'gebouw' of een 'machine';
2. werken naar ruimtelijke beelden: bijv. een plastiek;
3. werken naar functionele beelden: bijv. een kop en schotel;
4. werken naar een foto die als uitgangspunt dient voor het maken van een beeldend werkstuk.

Desgewenst kunnen de twee werkstukken **aangevuld** worden met meer werkstukken. Dit mag vrij werk zijn, d.w.z. ook andere werkvormen dan de vier hierboven genoemde en/of werkstukken die niet over het thema gaan. Dit mogen ook twee- of driedimensionale werken zijn, zoals video's (zelf een laptop of tablet meenemen) of fotografische werken. Deze extra werkstukken dienen om de examinerator een breder beeld te geven van jouw kwaliteiten.

Functie van de twee beeldende werkstukken

1. Je kunt laten zien dat je je hebt voorbereid op het thema.
2. Je kunt laten zien welke kwaliteiten je bezit wanneer je meer tijd te besteden hebt dan de zes klokuren op de examendag.

Gedurende de examendag bekijken de examinatoren de meegenomen werkstukken.

Er wordt door de examinatoren gelet op:

- de beeldende aspecten;
- de technische aspecten;
- hoe je het thema hebt verwerkt.

De werkstukken kunnen in beperkte mate meetellen bij de beoordeling. Als je geen werkstukken inlevert, wordt alleen de examenopdracht besproken en beoordeeld.

Bijlage 4 Stappenplan

Hoe deel je deze examendag zo in dat je niet in tijdnood komt? Dit stappenplan geeft je een opzet. Je kunt deze dag 6 uur aan je examenopdracht werken, exclusief de pauze. Wanneer je pauze neemt en hoe lang, bespreek je met de examinatoren. Zij kunnen rekening houden met de pauzetijden die op de locatie gebruikelijk zijn. De pauzetijd die hieronder wordt genoemd mag dus gewijzigd worden.

Lees het stappenplan eerst geheel door voor je begint.

TIJD	STAPPENPLAN vmbo, havo, vwo
09.00- 09.15	1. ALLE OPDRACHTEN GOED LEZEN Lees ook de beoordelingscriteria die bij de opdrachten horen. Bij onduidelijkheden kun je een toelichting vragen.
09.15 -09.45	2. SCHETSEN MAKEN Bewaar en nummer alle schetsen. Niets weggoien.
09.45 - 10.30	3. KEUZE MAKEN VOOR ÉÉN OPDRACHT Oriënteer je op deze ene opdracht.
10.30 - 11.00	4. VERDIEPING VAN DE SCHETSFASE Welke schetsen wil je verder uitwerken? Deze schetsen kun je gebruiken als inspiratie voor materiaalonderzoek, proefjes of prototypes.
11.00 - 11.05	5. MAAK EEN KEUZE Kies het materiaal en de middelen; deze keuze gaat de basis vormen voor je eindwerkstuk. <u>Procesverslag Deel 1 (havo/vwo) invullen.</u>
11.05 – 15.30	6. EINDOPDRACHT UITVOEREN Na afloop: procesverslag Deel 2 (havo/vwo) of het werkverslag (vmbo) invullen.
PAUZE: 12.30 – 13.00	
15.30 - 17.00	7. EINDGESPREK, duur: 15 minuten Alles inleveren, ook jouw schetsen, materiaalproefjes en prototype(s). In het gesprek geef je uitleg over je werkwijze en keuzes.

Bijlage 5 Werkverslag bij een beeldend werkstuk havo/vwo

Werkverslag havo/vwo - deel 1

Deel 1 vul je in zodra je met het eindwerkstuk gaat beginnen.

Deel 2 vul je in nadat je het eindwerkstuk voltooid hebt.

1. Wat is het nummer (en de titel) van de gekozen opdracht?

.....

2. Met welke inhoud wil je in de uitwerking rekening houden? of:
Hoe wil je de opdracht interpreteren?

Inhoud: ¹

.....

.....

.....

3. Om dit te bereiken denk ik dat de volgende aspecten van
belang zullen zijn:

➤ Voorstelling: ²

.....

.....

.....

.....

➤ Beeldende aspecten: ³

.....

.....

Noot ¹ Beschrijf hier je inhoudelijke uitgangspunt(en) en/of het doel dat je gaat proberen te bereiken.
Ga, indien nodig, in op de te bereiken beeldende effecten en/of functie van je werk.

Noot ² Beschrijf hier welke voorstellingsaspecten van belang zijn voor de uitwerking van jouw ideeën.
Als je kiest voor een non-figuratieve uitwerking, werk hier dan jouw idee, inhoudelijk uitgangspunt en/of
doel nader uit.

Noot ³ Beschrijf hier welke beeldende aspecten van belang zijn voor de uitwerking van jouw ideeën
Verantwoord je keuze door in te gaan op de relatie tussen inhoud en vormgeving.

.....

.....

.....

.....

➤ Materialen en technieken: ⁴

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Let op: ga verder op de volgende pagina.

Noot ⁴ Geef hier aan welke materialen en technieken je denkt te gaan gebruiken.
Verantwoord je keuze door in te gaan op de relatie met de inhoud.

Werkverslag havo/vwo - deel 2

Invullen nadat je het eindwerkstuk voltooid hebt.

4. Hoe heb je de opdracht uitgewerkt? ⁵

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hoeveel uur heb je ongeveer besteed aan de voorbereiding en uitvoering?
Door aan te geven hoeveel tijd je gewoonlijk aan het maken van beeldend werk besteed, krijgen de examinatoren een indruk van je werkwijze.

De voorbereiding (onderwerp kiezen, schetsjes maken, materiaal uitkiezen en verzamelen): uur

De uitvoering: uur

In totaal: uur

Naam:

Examenummer:

Naam van de school of de examenplaats:

Handtekening:Datum:

Noot ⁵ Beschrijf in het kort het werkproces: in hoeverre heb je jouw ideeën kunnen verwezenlijken, je doel bereikt? Waarop heb je gelet bij het onderzoek en de uitwerking; welke keuzes heb je hierbij gemaakt en waarom? Eventuele veranderingen in jouw uitgangspunten moet je hier nader verklaren.

Bijlage 6 Materiaallijst handvaardigheid

Zelf meenemen:

- het is wenselijk dat je zelf beeldmateriaal, zoals tijdschriften, foto's, en dergelijke over het thema meebrengt naar het praktisch examen. Je mag ook een usb-stick en laptop meebrengen, als daar beeldmateriaal op verzameld is.
- je mag ook eigen middelen en materiaal meenemen. Bijvoorbeeld als je een sterke voorkeur hebt voor bepaald materiaal of bepaald gereedschap. Dit is altijd verstandig, want hier ben je aan gewend en kun je goed mee opstarten.

Let op: Tijdens het praktisch examen is het gebruik van een smartphone niet toegestaan.

*Deze materialenlijst is bedoeld voor degene die op de examenlocatie verantwoordelijk is voor de aanschaf van de materialen en gereedschappen. De materialen moeten minimaal aanwezig zijn voor **zes** kandidaten per examendag.*

Op elke locatie is het overgrote deel van de volgende materialen aanwezig:

PAPIER en KARTON

- etalagekarton, diverse kleuren
- golfkarton
- goud- en zilvertkarton
- grijsbord, tweezijdig wit beplakt
- karton diverse diktes
- vliegerpapier, assortiment
- sitspapier, assortiment

VERF e.d.

- acrylverf/plakkaatverf - minstens de primaire kleuren plus wit en zwart
- Eddingstiften, zwart, rood, blauw
- potloden, kleurpotloden, wasco, krijt etc.
- penselen (diverse soorten en maten)

DIVERS

- aluminiumfolie
- kosteloos/afvalmateriaal (resten karton, dozen, houtrestantstukken etc.)
- lappen textiel
- materiaal uit de natuur
- oude tijdschriften en kranten
- papier-maché of papydur
- Roofmate, piepschuim/styroporplaten dik
- touwsoorten

KLEI

- bruine boetseerwas
- gipsverband (of gips en verbandgaas)
- klei: grove of fijne chamotte klei
- klei-, metaal- en houtgereedschap

METAAL en HOUT

- filiac ijzerdraad nr. 4, 6, 8
- gegalvaniseerd ijzerdraad op staf: 2 mm en 4 mm
- spijkers en schroefjes
- kippengaas

- lasdraad en ijzerstaaf rond in diverse diktes
- lijm - diverse soorten
- multiplex en/of MDF (4 tot hooguit 9 mm)
- rondhout divers
- standaard latten, plankjes
- triplex 2 t/m 4 mm

GEREEDSCHAPPEN

- nietapparaat/tacker
- lijmpistool
- schroefboormachine
- figuurzaag met toebehoren
- soldeerbout, soldeertin e.d. toebehoren

